

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу
«Основи суспільної географії»

Обсяг	5 кредитів ЄКТС, 150 годин
Семестр, рік	II семестр, 1 рік
День, час, місце	За розкладом
Викладач (і)	Гопчієв Олександр Григорович, д.геогр.н., професор Приходько Зоя Володимирівна, к.геогр.н., доцент
Контактний телефон	0482687693, 0980427682
E-mail	geotourizm@onu.edu
Робоче місце	Кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	Очні консультації: понеділок, 15.00-16.00, п'ятниця, 15.00-16.00 Онлайн: (за попередньою домовленістю) 17.00-21.00 - Viber, Telegram, відеоконференція Zoom

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація можлива під час проведення консультацій за очним принципом (offline), або дистанційно (online) за допомогою Viber, Telegram, Zoom (за попередньою домовленістю). Комунікація може бути здійснена також з використанням E-mail. При цьому необхідно вказувати своє прізвище, ім'я, курс, факультет та назву курсу. Вирішення робочих питань можливо за вказаними номерами телефону.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільно-історичні та соціально-економічні закономірності функціонування та геопросторової організації ландшафтної оболонки; сутність суспільних територіальних систем і характер їх функціонування у сучасний час; територіальна організація життєдіяльності суспільства, а також територіальні поєднання природи – населення – господарства у вигляді природно-соціально-економічних комплексів і систем.

Пререквізити курсу:

Дисципліна є обов'язковою, вводиться після або паралельно із засвоєнням дисциплін "Актуальні питання історії та культури України", "Основи топографії і картографії", "Ландшафтознавство з основами ландшафтного планування", "Землезнавство" та ін.

Метою курсу є ознайомлення з особливостями формування та розвитку суспільної географії як одного з базових підрозділів географічної науки, її концептуально-понятійним апаратом; формування теоретичних знань про основні поняття, категорії, закони та закономірності територіальної організації ландшафтної оболонки Землі, просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської діяльності, сутність географічних процесів та явищ; ознайомлення з головними напрямками досліджень сучасної суспільної географії.

Завдання:

- надання знань про об'єкт, предмет, сучасну структуру суспільної географії як науки, перспектив її розвитку тощо;

- визначення особливостей історичного розвитку суспільної географії в світі в цілому та в Україні зокрема, її зв'язку з іншими науками;
- дослідження формування та розвитку географічних наукових шкіл у світі;
- ознайомлення з сучасними науковими суспільно-географічними центрами й організаціями в Україні;
- ознайомлення з системою методів суспільної географії, їх класифікацією;
- навчання методам суспільно-географічного аналізу та практичного застосування положень суспільної географії.

Очікувані результати.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- сутність і структуру сучасної суспільної географії;
- місце і роль суспільної географії в системі наук;
- методологічні основи суспільної географії;
- історію становлення і розвитку світової та української суспільної географії;
- сутність взаємодії суспільства і природи, охорони природи та екологічної безпеки;
- суспільно-географічні процеси сучасності;
- геополітичні концепції і процеси.

вміти:

- визначати об'єкт та предмет суспільної географії;
- визначати місце суспільної географії в системі географічних та інших наук;
- використовувати основні методи суспільно-географічних досліджень;
- характеризувати наукові школи розвитку суспільної географії в світі і в Україні;
- характеризувати сучасні процеси взаємодії суспільства і природи;
- характеризувати сучасні процеси глобалізації і інтеграції в світі;
- аналізувати демографічні, соціально-економічні, геополітичні процеси в сучасному світі і в ретроспективі.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (46 год.) та практично-семінарських (30 год.), організації самостійної роботи студентів (74 год.).

Під час викладання дисципліни будуть використовуватися наступні методи навчання: словесні (лекція, бесіда, дискусія); наочні (ілюстрація, демонстрація Power Point); робота з підручником (самостійна робота студентів), виконання практичних і семінарських робіт, виконання індивідуальних самостійних завдань. Передбачається проведення групових консультацій (1 год. на тиждень згідно з розкладом консультацій).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи суспільної географії

Тема 1. Предметна область суспільної географії.

Тема 2. Структура та зміст суспільної географії.

Тема 3. Система методів суспільної географії

Змістовий модуль 2. Історичні особливості формування і розвитку суспільної географії

Тема 4. Особливості історичного розвитку суспільної географії.

Тема 5. Формування і розвиток суспільної географії в Україні.

Змістовий модуль 3. Основні терміни, поняття та концепції суспільної географії

Тема 6. Територіальна організація суспільства

Тема 7. Простір і час у географії

- Тема 8. Суспільно-географічне положення
- Тема 9. Суспільно-географічні відношення і процеси
- Тема 10. Природне середовище життєдіяльності суспільства
- Тема 11. Геодемографія
- Тема 12. Цивілізаційний розвиток людства
- Тема 13. Територіальний поділ праці
- Тема 14. Господарство. Національна економіка
- Тема 15. Політична географія

Рекомендована література:

1. Гукалова І.В., Мальчикова Д.С.. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 268 с.
2. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 1008 с.
3. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.
4. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування територій. Навчальний посібник. Херсон: вид. Гринь Д. С., 2014. 266 с.
5. Топчієв О. Г., Мальчикова Д.С., Пилипенко І.О., Яворська В. В. Методологічні засади географії: підручник. Одеса: Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова, 2019. 352 с.
6. Топчієв О. Г., Мальчикова Д.С., Пилипенко І.О., Яворська В. В. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка землі. Довкілля. [навч.посіб.] Херсон: Гельветика, 2018. 348 с.
7. Топчієв О. Г. Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика. Навч. посібник. Херсон: Олді-плюс, 2015. 370 с.
8. Топчієв О. Г., Яворська В.В., Дімова Н.В. Геодемографія: регіональний демографічний розвиток України: монографія. Одеса: ВМВ, 2014. 244 с.
9. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 496 с.
10. Шаблій О. Суспільна географія: у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження: [вибрані праці]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 814 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Загальна максимальна кількість балів – 100, в тому числі:

- ♦ поточний контроль (практичні роботи, відповіді під час лекцій, семінарських занять) – 60 балів;
  - ♦ самостійна робота (виконання індивідуальних самостійних завдань та їх захист під час проведення практичних занять) – 20 балів;
  - ♦ підсумковий контроль (тестовий) – 20 балів.
- Підсумковий контроль за дисципліною – іспит.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійного вивчення певного переліку питань за темами навчального курсу або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота студентів контролюється у вигляді: індивідуального опитування, письмових робіт, тестування, письмових звітів (конспектів). Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання: поточні практично-семінарські роботи,

підсумковий тестовий контроль здійснюються в аудиторії. У разі відсутності або низького результату всі роботи перескладаються одноразово протягом двох тижнів в день планової консультації. Всі індивідуальні самостійні завдання мають бути здані і захищені не пізніше передостаннього практично-семінарського заняття. У разі порушення термінів здачі і захисту самостійних індивідуальних завдань кількість балів за їх виконання зменшується. Підсумковий контроль здійснюється в аудиторії на передостанньому тижні. У разі відсутності або низького результату підсумковий тестовий контроль перескладається одноразово на останньому тижні в день планової консультації.

Політика щодо академічної доброчесності: неприпустимі списування, студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання; студент повинен вільно володіти матеріалом, посилаючись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування та запізень: студент не повинен пропускати семінарські і практичні заняття, про відсутність з поважних причин треба заздалегідь інформувати викладача, запізнення не бажані.

Мобільні пристрої: недопустимо користування мобільним телефоном, планшетом або іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача).

Поведінка в аудиторії: творча, ділова, доброзичлива атмосфера.